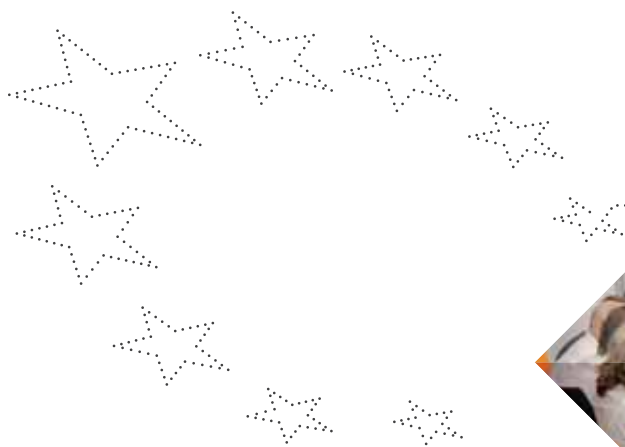

..... *Науката защитава потребителите*

от полето до трапезата

Гарантира безопасността на храните в Европа

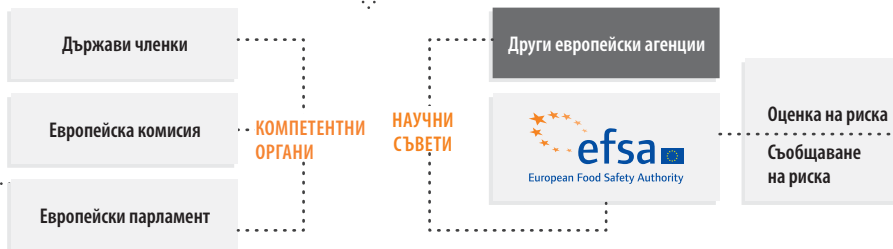

ЕОБХ —

основаваща се на науката
организация, която защитава
и информира потребителите

■ Европейският орган за безопасност на храните (ЕОБХ) предоставя безпристрастни, висококачествени научни съвети, които помагат на създателите на политики да вземат обосновани решения относно рисковете, свързани с храните. Това е важна част от институционалната рамка на Европейския съюз (ЕС), благодарение на която се гарантира безопасността на потребителите, както и на животните и околната среда, по отношение на рисковете, свързани с хранителната верига. Основната

дейност на ЕОБХ е научната оценка на риска, специализирана област на приложната наука, при която се извършва преглед на научните данни и проучвания с цел да бъдат оценени рисковете, свързани с определени опасности. Органът има също важната роля да предоставя съвети на своите основни партньори, заинтересованите страни и широката общественост своевременно и по ясен и разбираем начин, като помага за преодоляване на разминаването между науката и интересите на потребителя.

Европа работи заедно за по-безопасни храни

■ През 2002 г. след редица предупреждения, свързани с храните, които засегнаха здравето на човека и подрониха общественото доверие, ЕС прие Общия закон за храните (Регламент (ЕО) № 178/2002), който осигурява всеобхватна и основаваща се на науката рамка на регулаторната система на ЕС в областта на храните. Основните елементи бяха функционалното разделяне на оценката на риска и управлението на риска и създаването на ЕОБХ, чието внимание бе насочено към постигане на върхови научни резултати, независимост, откритост, прозрачност и способност за реагиране, които и понастоящем са основни ценности на ЕОБХ. Докато ЕОБХ поема ролята на оценител на риска, органите, които отговарят за управлението на риска в ЕС (Европейската комисия, Европейският парламент и държавите членки на ЕС), запазиха контрола

върху вземането на решения по регулаторни въпроси, политиката и превенцията, както и върху мерките за контрол.

Основен фактор за успеха на тази система е активното ангажиране и сътрудничество със заинтересованите страни и партньорите на европейско и национално равнище. Чрез своето съвещателно тяло ЕОБХ работи в тясно сътрудничество с националните органи за безопасност на храните в областта на науката, събирането на информация и наблюдение, както и на информационните дейности. Освен това Органът провежда редовни срещи с организации, представляващи потребителите, промишлеността, неправителствени организации в областта на околната среда и други заинтересовани страни с цел насърчаване на тяхната съпричастност и разбиране на работата на ЕОБХ.

ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА — ОТ ПОЛЕТО ДО ТРАПЕЗАТА

Хранителната верига в Европа се развива непрекъснато и правомощията на ЕОБХ се разшириха и обхващат все повече области, свързани с безопасността на хранителната верига: болестите, пренасяни чрез храни, замърсителите, здравето на животните и хуманното отношение към тях, растителната защита, производството и разпределението на храни, иновациите в хранителната промишленост, са само някои от тях. Понастоящем съветите, които ЕОБХ предоставя на лицата, които отговарят за управлението на рисковете, представляват основа за много от законите и подзаконните разпоредби, приети с цел защита на потребителите от рискове, свързани с храните — от полето до земеделското стопанство и от фабриката до трапезата.

Полето и земеделското стопанство

Растителна защита

■ Земеделските култури осигуряват огромна част от доставките на храна и фуражи. ЕОБХ помага за защитата на потребителите, като предоставя научни съвети, които формират основата на разпоредбите за безопасна употреба на пестициди и други продукти за растителна защита. Органът помага на ЕС за оценката на стотици активни вещества, използвани в пестициди, както и за установяването на общи научнообосновани граници на остатъчните вещества в Европа. Учените от ЕОБХ оценяват и рисковете, които вредителите и плевелите пораждат за растителната защита, включително за земеделските култури, и от своя страна, за околната среда.

Животни

■ Здравото и хуманното отношение към животните, отглеждани за производство на храни (напр. говеда, пилета и прасета), по време на разплод, отглеждане,

транспортиране и клане могат да имат значими последици за здравето на човека. ЕОБХ оценява въздействието, което условията на отглеждане и третирането на животните могат да окажат върху здравето както на животните, така и на човека, включително върху предприятията в отрасъла.

Около 75 % от новите болести, които се проявяват при човека от 2000 г. насам, са причинени от животни или продукти от животински произход. Т.нар. „зоонозни“ болести са болести, които се предават на човека от животните, включително чрез храната. Научните съвети на ЕОБХ и неговата дейност за събиране на данни и наблюдение допринесоха за провеждането на кампания в Европейския съюз за контрол и намаляване на наличието на бактерии като *Салмонела* и *Кампилобактер*, които в случай че се намират в организма на животните, могат да заразят храната. В резултат на това за период от пет години случаите на салмонелоза при човека намаляха наполовина до 100 000, като защитата на потребителите от тези пренасяни

чрез храната болести беше увеличена значително.

ЕОБХ извършва също оценки на безопасността на храните за животни, която има важно значение за здравето на животните, състоянието на околната среда и за безопасността на храните от животински произход. От създаването на ЕОБХ през 2002 г. работата му за оценка на риска и наблюдение винаги е била силно ангажирана в подкрепа на текущите усилия за управление на риска, благодарение на които броят на случаите на спонгиформна енцефалопатия при говедата, регистрирани в Европа, е намалял от няколко хиляди в началото на десетилетието на 44 през 2010 г.

Околна среда

■ Все повече се налага ЕОБХ да отчети евентуалното въздействие на хранителната верига върху биологичното разнообразие на растителните и животинските местообитания. Например Органът извършва оценки на риска

за околната среда във връзка с генетично модифицираните култури, както и пестицидите и добавките за фуражи, използвани от земеделските стопани. ЕОБХ оценява също възможните рискове за здравето на човека и на животните от замърсителите на околната среда. Въздухът, почвите, водите и растенията могат да бъдат замърсени от замърсители на околната среда и вещества, например от метали в почвата или токсини, произвеждани от някои видове гъби. Това често може да се дължи на човешка дейност, например на емисии от промишлеността или изгорели автомобилни газове. Хората могат да бъдат изложени на тях от околната среда или чрез приемането на замърсена храна или вода. Натрупването им в организма може да доведе до вредни последици с течение на времето.

От фабриката до трапезата

Транспортиране и съхранение

■ Суровините, използвани за производство на храни, или животните и кланичните трупове, които се транспортират или се съхраняват, могат да бъдат изложени на потенциални рискове от биологично заразяване или химическо замърсяване. Например възможно е в товарни контейнери, използвани за транспортиране на масла и мазнини, предназначени за консумация от човека, да има химични остатъци от предишни товари. ЕОБХ оценява рисковете от такова замърсяване при контакт, например с машини, превозни средства и материали за опаковка, и предоставя научни съвети на

лицата, които отговарят за управлението на риска, относно възможните мерки за ограничаване на тези рискове.

Приготвяне и производство на храни

■ Секторът на храните в Европа е регулиран, за да се защитят потребителите от потенциални рискове, свързани с храните и фуражите, като на предприятията са предоставени също възможности за иновации. Органът оценява безопасността на хранителни съставки, подлежащи на регулиране, например добавки, ароматизанти, ензими и хранителни вещества

с цел да се подпомогнат лицата, отговарящи за управлението на риска при разрешаването на тяхната употреба в храни. Например ЕОБХ е оценил хиляди ароматизанти, използвани в храни, и до 2020 г. се предвижда да извърши повторна оценка на всички хранителни добавки, разрешени в ЕС преди 2009 г. Чрез научните съвети на ЕОБХ се предоставя информация, чрез която лицата, отговарящи за управлението на риска, вземат решения

относно безопасността и разрешената употреба на тези съставки; в някои случаи определени ароматизанти и добавки са изтеглени от пазара на ЕС в резултат на работата на ЕОБХ. Органът оценява също безопасността на процесите за производство на храни (напр. рециклирането на пластмаси, използвани при опаковка на храни) и технологичните спомагателни вещества, използвани в хранителната промишленост.

Иновации в хранителната промишленост

■ Изискванията на потребителите към храните от гледна точка на избор, качество, цена, хранителна стойност и наличие са много по-големи в сравнение с тези преди само едно поколение. Хранителната промишленост реагира на тези нужди от продукти и информация чрез иновации, нови съставки, технологии, хранителни продукти и свързаната с тях информация. Като гарант за безопасността на храните в Европа, заедно със своите партньори на национално и европейско равнище, ЕОБХ е пряко ангажиран с оценката на научните данни, свързани с тези иновации, от гледна точка на тяхната безопасност и, в някои случаи, на тяхната ефикасност.

Например в областта на биотехнологиите в законодателството на ЕС се изисква ЕОБХ да

разработи подход за сравнителна оценка на риска с цел да се разгледа потенциалното въздействие на генетично модифицираните (ГМ) култури или животни, като по този начин се оценява тяхното въздействие в сравнение с традиционните еквиваленти, които не са генетично модифицирани. Освен това Органът предоставя научни съвети относно клонирането и новите храни, а понастоящем проучва нанотехнологиите в своите оценки на риска за няколко продукта от хранителната промишленост, включително добавки и опаковки на храни.

Претенциите, отправени по отношение на хранителните и здравните ползи от храните, могат да осигурят информация, която да помогне на потребителите при избора на здравословен начин на хранене. ЕОБХ оценява научната основа на тези претенции, за да се гарантира, че те не са подвеждащи. До края на 2012 г. ЕОБХ е оценил над 3000 здравни претенции за храни.

Консумация на храни

■ За основа на цялостната работа на ЕОБХ служи огромният напредък, постигнат в областта на събирането на данни относно тенденциите и навиците при консумацията на храни. ЕОБХ постоянно увеличава подкрепата си за събиране на данни и други видове сътрудничество в областта на научните изследвания с държавите членки, като през 2012 г. за тези дейности бяха отделени 9 млн. евро. Този напредък ни помага по-добре да разберем с какво се храним, като информация за работата на ЕОБХ се предоставя както по отношение на безопасността на храните, така и на съветите относно храненето, хранителните режими и здравето.

Научната работа на ЕОБХ също подпомага решенията относно насоките за храненето; неговите референтни стойности за приема на

хранителни вещества и енергия са съобразени с най-актуалните проучвания и помагат на публичните органи в държавите членки да изготвят препоръки за хранителните стойности и да предоставят практически съвети в областта на храненето.

През последните десетилетия се наблюдава рязко увеличаване на материалите и продуктите, използвани за опаковка на храни, за контейнери, съдове и прибори за храни. Органът оценява потенциалните рискове, свързани с употребата на пластмасови, хартиени, активни и „интелигентни“ вещества, мастила и смоли, използвани в материали, които влизат в контакт с храни, включително рециклирани материали, преди употребата им да бъде разрешена в ЕС.

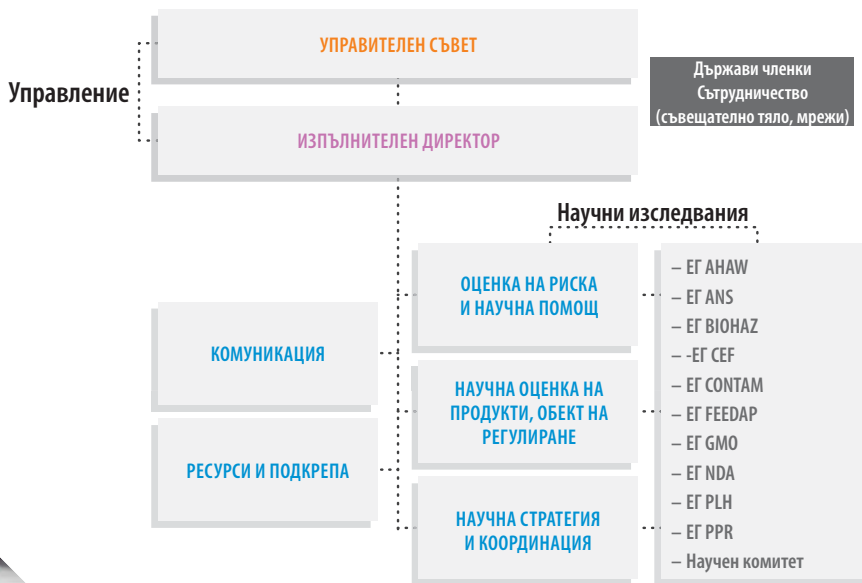

Как работи ЕОБХ

■ ЕОБХ се управлява от независим Управителен съвет, чиито членове се назначават, за да работят в интерес на обществото и не представляват никое правителство, организация или отрасъл. 15-членният Управителен съвет определя бюджета и одобрява годишната работна програма на ЕОБХ. Изпълнителният директор на ЕОБХ е законният представител на Органа. Той отговаря за всички оперативни въпроси, за персонала и изготвянето на годишната работна програма, като се консултира с Европейската комисия, Европейския парламент и държавите членки на ЕС.

Научната работа на ЕОБХ се ръководи от неговия научен комитет и 10 групи от научни експерти, съставени от водещи в своите области учени. Други експерти участват в работните групи, когато има необходимост от допълнителни специализирани знания. Научният комитет предоставя съвети по взаимосвързани въпроси, а групите от научни експерти извършват оценки на риска и предоставят експертни насоки в конкретни области:

- **Добавки и продукти или вещества, които се използват в животинските фуражи (FEEDAP)**
- **Здраве на животните и хуманно отношение към тях (AHAW)**
- **Биологични опасности, включително рискове, свързани със CEF (спонгиозформни елцефалопатии по говедата) и TCE (трансмисивни спонгиозформни енцефалопатии) (BIOHAZ)**
- **Замърсители в хранителната верига (CONTAM)**
- **Диетични храни, хранене и алергии (NDA)**
- **Добавки в храните и източници на хранителни вещества, които се добавят в храните (ANS)**
- **Материали, които влизат в контакт с храни, ензими, аромати и спомагателни средства за обработка (CEF)**
- **Генетично модифицирани организми (GMO)**
- **Растителна защита (PLH)**
- **Препарати за растителна защита и остатъчни вещества от тях (PPRP)**

Научните съвети на експертите на ЕОБХ представляват резултатът от колективни разисквания и решения, като всеки член има еднакво право на мнение. Освен това ЕОБХ прилага солиден набор от вътрешни механизми и работни процеси за гарантиране на независимостта на своята научна работа, включително изискването за представяне на декларация за интереси.

Висококвалифицираният научен персонал на трите научни дирекции на ЕОБХ подпомага тези групи и дори извършва оценки в някои области, например партньорска проверка на активни вещества, използвани в пестициди. Заедно с националните партньори персоналят на ЕОБХ също има решаваща роля в уеднаквяването и разширяването на обхвата на дейностите за събиране на данни и наблюдение — например във връзка с консумацията на храни, зоонозните болести, пестицидите, замърсителите — които подобряват качеството на извършваните от ЕОБХ оценки на риска.

Като се ръководи от своята научна стратегия, Органът е в крак с международните научни

достигания, включително новите методологии и научните открития по отношение на оценката на риска, благодарение на знанията на своите експерти и връзките с научни мрежи и агенции за безопасност на храните в целия свят.

Чрез дейностите си за осведомяване относно рисковете ЕОБХ се стреми да повишава осведомеността и да продължава разясняването на резултатите от своите научни оценки. Както посочва в комуникационната си стратегия, Органът постига това, като анализира възприемането от обществото на рисковете, свързани с храните, и разяснява и очертава контекста на рисковете, свързани с хранителната верига. Работата с основните участници, включително национални органи, заинтересовани страни и медии, помага на ЕОБХ да предаде съобщенията до различни обществени групи. Освен това Органът насърчава съгласуваността на съобщенията, като ги координира с други органи за оценка на риска и ръководителите, които отговарят за управлението на риска, например Европейската комисия и държавите членки на ЕС.

